

Kommunstyrelsen i Orust kommun får kritik bl.a. för att utan stöd i lag ha beslutat att inte verkställa beslut om hemtjänstinsatser för personer som tillfälligt vistas i kommunen

Beslutet i korthet: I mars 2020 fattade ordföranden i Kommunstyrelsen i Orust kommun ett beslut om att kommunen med anledning av covid-19 inte skulle bevilja bistånd till personer som tillfälligt vistades i kommunen. Beslutet gällde tills vidare. När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än i bosättningskommunen, och till följd av t.ex. hög ålder behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran verkställa bosättningskommunens beslut. I beslutet konstaterar JO att vistelsekommunen har en skyldighet att verkställa bosättningskommunens beslut om insatser. En kommun har inte någon laglig möjlighet att själv välja om den ska följa gällande lagstiftning eller inte. Kommunstyrelsen får därför kritik för att ha fattat ett beslut som inte har stöd i lag.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på bl.a. Orust kommun och uppgav i huvudsak att kommunen hade fattat ett beslut om att inte ta emot enskilda med behov av hemtjänst från andra kommuner.

Utredning

Under april 2020 kom det till JO:s kännedom att flera kommuner hade beslutat att inte verkställa beslut om insatser från andra kommuner enligt 2 a kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. JO tog därför del av beslut från Orust kommun, Sotenäs kommun, Falkenbergs kommun, Uddevalla kommun, Laholms kommun och Varbergs kommun.

Därefter begärde JO att Kommunstyrelsen i Orust kommun skulle yttra sig över det som AA uppgett i sin anmälan.

Kommunstyrelsen anförde i ett remissvar bl.a. följande:

Orust kommun har fattat ett ordförandebeslut den 2020-03-23 att inte bevilja ansökan om bistånd i form av tillfällig vistelse i kommunen enligt SoL, LSS samt HSL. Beslutet är kommunicerat i kommunstyrelsen 2020-03-25.

Orust kommun har varje år många som tillfälligt vistas i kommunen. En del av dem söker och är berättigade till hemtjänst och hemsjukvård. Som situationen är nu har Orust kommun gjort bedömningen att det inte möjligt att erbjuda hemtjänst eller hälso- och sjukvård till de som vistas tillfälligt i kommunen.

Bedömningen grundar sig på att minska risken för smittspridningen i samhället och därmed också skydda de mest sköra medborgarna i kommunen. Den enskilde sökande från annan kommun kan fortsatt få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda i sina hemkommuner och erhåller därmed en skälig levnadsnivå.

Situationen inom vård och omsorg är redan hårt ansträngd på grund av covid-19, kommunen har svårt att bemanna omsorgsverksamheterna på grund av höga sjuktal. Enligt arbetsmiljölagen har kommunen också ett ansvar att upprätthålla en god arbetsmiljö för våra medarbetare.

För att minska risken för smittspridning uppmanar Folkhälsomyndigheten allmänheten att undvika onödiga resor inom landet, det gäller alla.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Rättsliga utgångspunkter

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § SoL). Utgångspunkten är att det är den kommun där den enskilde vistas (vistelsekommunen) som ansvarar för stöd och hjälp till honom eller henne (2 a kap. 1 § SoL). Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver (2 a kap. 3 § SoL).

När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran (1) bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp, (2) verkställa bosättningskommunens beslut (2 a kap. 6 § SoL).

I 16 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, finns en motsvarande bestämmelse om vistelsekommunens skyldigheter när det gäller insatser enligt lagen.

Bedömning

Den 23 mars 2020 fattade ordföranden i Kommunstyrelsen i Orust kommun följande beslut:

Tillfällig vistelse i Orust kommun, ordförandebeslut

Med anledning av Covid-19 beslutar Orust kommun att inte bevilja ansökan om bistånd i form av tillfällig vistelse i kommunen enligt SoL, LSS samt HSL. Beslutet gäller från och med 2020-03-20.

Kommunstyrelsen har i sitt remissvar inte berört frågan om lagstöd för det aktuella beslutet, utan har endast redogjort för rådande förhållanden med spridningen av viruset covid-19. Det är ostridigt fråga om en extraordinär

situation för landets kommuner. Som jag redan pekat på följer dock en skyldighet för en vistelsekommun att verkställa bosättningskommunens beslut om insatser enligt 2 a kap. 6 § SoL och 16 a § LSS. En kommun har inte någon laglig möjlighet att själv välja om den ska följa gällande lagstiftning eller inte. Kommunstyrelsen har fattat ett beslut som inte har stöd i lag och förtjänar kritik för detta.

Den 28 maj 2020 lämnade socialutskottet betänkandet Vistelsekommuners ansvar för socialtjänstinsatser (2019/20:SoU24) till riksdagen. I betänkandet föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen att den skyndsamt skulle bereda ett lagförslag om en tidsbegränsad möjlighet för en vistelsekommun att neka hemtjänst för personer med en annan bosättningskommun. Den 3 juni 2020 biföll riksdagen utskottets förslag och betänkandet överlämnades till Socialdepartementet. Enligt uppgift som inhämtats från Socialdepartementet är det inte aktuellt för regeringen att nu lämna lagförslag med den innebörd som anges i tillkännagivandet. Jag anser mig därför kunna lämna saken med den kritik jag uttalat ovan.

Ärendet avslutas.